

Sotsiaalpedagoogika eesmärgid koolis

Sotsiaalpedagoogika eesmärgid koolis

- Sotsiaalpedagoogika praktiliseks ülesandeks on märgata sotsiaalseid probleeme, püstitada hüpoteese ning leida neile kinnitust või lükata ümber.
- Seega on need ülesanded sarnased teistegi teadustega. (Hämäläinen & Kurki 1997: 176)

Sotsiaalpedagoogika eesmärgid

- Sotsiaalpedagoogika eesmärgiks on ületada teadusele omane ebakindlus nii, et õige lähenemise abil muutuksid küsimused konkreetseks ning lahendused seeläbi reaalsemaks.
- Teoreetiline teadmine muutub siis uurimise ja otsimise vahendiks.

Sotsiaalpedagoogika eesmärgid

- Sotsiaalpedagoogika eesmärgiks on kujuneda eriliseks mõtlemismeetodiks.
- Seejuures mitte piirdudes mõtlemismeetodiga, vaid laieneda ka tegevusele.

Sotsiaalpedagoogiline lähenemine

- Sellist lähenemist nimetatakse ka sotsiaalpedagoogika hermeneutikaks, tõlgendusteaduseks ja dialektiliseks heuristikaks, paradokside kaudu arenevaks mõtlemisvõimeks. (Hämäläinen & Kurki 1997: 176)

Sotsiaalpedagoogika keskendub

- Koolis keskendub sotsiaalpedagoogika konkreetsete probleemide lahendamisele üldharidust andva institutsiooni tingimustes.

T. Pösö toob välja järgmisi elemente (Leino 2002: 35-36):

- sotsiaalprobleemide profülaktika (koolis on parimad tingimused konfliktide ennetamiseks ning sotsiaalsete oskuste arendamiseks);
- õppetööd raskendavate sotsiaalmajanduslike mõjutuste märkamine ning leevendamine võrgustikutöö abil;
- sotsiaaltöö kohandamine kooli akadeemiliste eesmärkidega (üldisemaks eesmärgiks on toetada koolikohustuse täitmist).

Leino sotsiaalpedagoogilise tegevuse eesmärgist

- Leino (2002: 36) on märkinud, et sotsiaalpedagoogilise tegevuse eesmärgiks on parendada koolikohustuse tagamise sotsiaalseid ning majanduslikke eeldusi.

Sotsiaalpedagoogika on praktiline sotsiaalteadus millega tegelejad peaksid (Kraav, Kõiv 2001: 146):

- arvestama inimliku kasvu protsesse, mille tulemuseks on ühiskonda integreerumine ja piisav toimetulek ühiskonna liikmena;
- tegelema probleemidega, mis tekivad inimestel eluga toimetulekul;

Sotsiaalpedagoogika on praktiline sotsiaalteadus millega tegelejad peaksid (Kraav, Kõiv 2001: 146):

- rakendama pedagoogilist tegevust, mille eesmärgiks on edendada täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks olekut ning leevendada ja ennetada sotsiaalseid probleeme;
- toetama õpilasi nende subjektsuse arengus, iseendaks saamises, haarates kaasa õpilast ümbritsevat võrgustikku, st kolleege ja lapsevanemaid.

Sotsiaalpedagoogika on praktiline sotsiaalteadus millega tegelejad peaksid (Kraav, Kõiv 2001: 146):

- arvestama inimliku kasvu protsesse, mille tulemuseks on ühiskonda integreerumine ja piisav toimetulek ühiskonna liikmena;
- tegelema probleemidega, mis tekivad inimestel eluga toimetulekul;

Sotsiaalpedagoogikale on väljakutseks igasugune viletsus:

- tõrjutus lapse- ja noorukieas,
- ebapiisav vanemlik hool,
- narkootikumi- ja vaimse tasakaalu probleemid,
- kuritegevus,
- igapäevaelu ülesannetega toimetulematus (Hämäläinen 2001: 64).

Sotsiaalpedagoogika tööloigud

- Üha enam räägitakse laste õigustest ning vajadustest – alaealine kui täiskasvanust sõltuv on muutunud oluliseks sotsiaalteenuste sihtrühmaks.
- Räägitakse heaoluühiskonnast, mis tähendab ulatuslikku, avaliku võimu kaudu organiseeritud aitamis-, tugi- ja teenustesüsteemi, mille põhiprintsiibiks on iga kodaniku õiguste aktsepteerimine.

Sotsiaalpedagoogika tööloigud

- Lähtutakse ideest, et riik peab toetama kõiki vanemaid, mitte vaid probleemperesid. (Leino 2007)
- On üldiselt respektieritud seisukoht, et kooli põhieesmärkideks on õpetamine ja kasvatamine (Kadajane 2001: 58).

Sotsiaalpedagoogika tööloigud

- Tänapäeva ühiskonna on pinged paljudel peredel kasvanud üle pea, mistõttu vanemad tajuvad ebakindlust kasvatusküsimustes.
- Lastevanemate toetamine on nii Soomes kui Rootsis üheks oluliseks tööloiguks.
- Sageli osaleb sotsiaalpedagoog lastevanemate koosolekutel, korraldades vajadusel täiendavaid vestlusrühmi.

Sotsiaalpedagoogika tööloigud

- Tihti tellitakse neilt ka loenguid lastevanematele mingil kindlal teemal. (Leino 2007)
- Esirinnas eksisteerib koolikohustuse mittetäitjate temaatika, lisaks abi ning tugi lastele, vanematele ning õpetajatele.

Sotsiaalpedagoogika tööloigud

- Individuaalselt lähenemiselt ning tagantjärgi probleemide lahendamisel on aja jooksul üle mindud pigem profülaktilistele konsultatsioonidele ning kollektiivsematele töövormidele. (Leino 2007)

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Sotsiaalse töö tegevusvaldkonnad koolides on Soomes ja Rootsis võrdlemisi sarnased (Leino 2007):

- individuaalne töö õpilasega;
- rühmatöö;
- kooliorganisatsiooni (ümber)kujundamine.

Eesmärgiks on aidata lastel eluga toime tulla, pakkudes täiendavat tuge neile, kel koolis suuremaid raskusi.

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Argitöös ühendub lastekaitse, nõustamine, konkreetne juhendamine – nii profülaktiline kui rehabiliteeriv.
- Algul siirdasid õpetajad meelsasti kõikvõimalikke probleeme kooli sotsiaaltöötaja õlule.

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Aastate jooksul on ka õpetaja pädevus kasvanud ning sotsiaaltöötajate tegevuse jälgimise toel suudavad pedagoogid ka ise üha enam probleeme ning konflikte lahendada.

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Tänapäeval üritatakse õpilase olukorda ning probleeme näha nii süsteemselt ja terviklikult kui võimalik, aga ka polüprofessionaalselt.
- Efektiivseim ongi meeskonnatöö. (Leino 2007)
- Koolil nähakse suurt vastutust ja olulist rolli noore inimese kujundamisel.

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Peamise probleemina on esile tõstetud noorte püsimine koolis – hariduse katkestamiseta omandamine.
- Kui suudetakse tagada koolikohustuse täitmine, siis on juba sellega loodud hea võimalus noore arenguks ning teadmiste ja oskuste omandamiseks. (Vilu 2004: 6)

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Kuna kodude kasvatuslik potentsiaal on nõrgenenud, suureneb kooli vastutuskoorem.
- Kohustuslik kooliharidus aitab tõsta tööjõu müügiväärtust.
- Et kooliprobleem ennustab raskusi tööturul, pöörabki pedagoog erilist tähelepanu õpi- ja käitumisprobleemidele. (Kraav 1999: 25)

Sotsiaalpedagoogika tegevusvaldkonnad

- Aineõpetuse korraldamisele on Eesti koolis palju tähelepanu pühendatud, kuid kasvatusküsimused jäävad tihti tagaplaanile, nendib Inger Kraav.
- Eesti pedagoogilises kultuuris valitseb ettekujutus, et kool peab õpetama ja kodu kasvatama – nii see ongi olnud.
- Paraku on tänapäeva pingetest vaevatud kodu pahatihti võimetu lapsi üksinda kasvatama.

Mida peaks siis ühiskond tegema?

- Tuleks suurendada kooli kasvatuslikku rolli.
- Kool saab ühelt poolt tegutseda laste kasvatajana, teisalt aga sotsiaalset kasvatust tõhustades kasvatada lastest ka tulevasi lapsevanemaid. (Kraav 2005 b)

Klassijuhataja kohustusteks

- Kultuuri ja haridusministri määruses nr 25 (1995) on toodud klassijuhataja kohustusteks teha koostööd õpetajate ja kodudega, järgides kooli ja klassi kasvatustaotlusi ning selgitada õpilase koolist puudumise, ebarahuldava käitumise või nõrga edasijõudmise põhjusi, lisaks veel abistada ja anda nõu.

Kooli funktsioon

- Kuna akadeemilisest lähenemisest koolis enam ei piisa, siis üha rohkem kaasab õpetaja oma isiksust, sel moel pedagoogikat sotsiaalsete aktsentidega ilmestades.
- Tööaja raames head tulemust enam alati ei saavuta, probleemide lahendamisel tähtsustub üha enam isiklik suhe – õpetaja on nii mõnelegi lapsele ainus turvaline isik ja positiivsete elamuste allikas. (Leino 2000: 80)

Kooli funktsioon

- Pole üllatav, et ühiskonnas on taas teravalt üles kerkinud kooli kui kasvatusasutuse idee, vajadus tegeleda õpilase tervikisiksuse arendamise ja kasvatamisega.
- Selle ülesande täitmiseks tuleb tõsta õpilase enda tegutsemis- ja toimetulekuvõimet. (Kraav, Kõiv 2001: 145)

Coleman`i arvates:

- Põhikoolis peaks õpetama lisaks üldainetele ka rohkem sotsiaalseid oskusi, nagu enesetundmist, -valitsemist, teiste ärakuulamist, konfliktide lahendamist, koostööd (Salus 2002: 13).

Peamiselt on diskuteeritud kahe erineva suuna üle (Kraav, Kõiv 2001: 20):

- kooli peamine funktsioon on õpilase harimine, teadmiste pakkumine; õppetöö käigus toimub ka kasvatus – nii eetiline, esteetiline, sotsiaalne kui ka emotsionaalne;
- kasvatustegevust ei saa hajutada ainetundidesse ega lasta sel toimida lünklikult, on vaja inimest, kes omaks eriteadmisi ja -oskusi õpilastega tegelemisel.

Kasvatusprobleemide lahendus

- Tavaliselt on kasvatusprobleemides loodetud klassijuhatajale, ta on olnud vastutav kõige eest, mis klassis toimub.
- Kasvatusprobleemide lisandumine on sundinud kooli personali tööülesandeid uuesti läbi arutama.

Sotsiaalpedagoogika ja sotsiaalpedagoogi roll

- Üha sagedamini on hakatud rääkima sotsiaalpedagoogikast ja sotsiaalpedagoogi võimalustest kasvatuses. (Kraav, Kõiv 2001: 19-20)

Sotsiaalpedagoogiliste ülesannete täitmiseks vajab kool:

- Vastava koolituse ja ettevalmistusega spetsialisti – sotsiaalpedagoogi (Kraav, Kõiv 2001: 145-146).
- Just sotsiaalpedagoog võiks olla see, kes kõik kasvatusküsimustega tegelejad meeskonnaks liidab.
- Sotsiaalpedagoog saab koolis paljudele abiks olla. (Kraav 2005 b)

Sotsiaalprobleemid koolis

- Koolis ilmnevad sotsiaalprobleemid ja kooli ettevalmistamatus nendega hakkama saada on tekitanud olukorra, kus järjest rohkem noori ei omanda kohustuslikku põhiharidust, seades sellega ohtu ühiskonna jätkusuutlikkuse (Leino 2003: 3).

Kool kasvukeskkonnana ei tule piisavalt toime oma rolliga (Parve 2002: 35-36):

- kool distantseerub kasvatamisest, piirdudes vaid õpetamisega;
- kool ei kaitse;
- pearaha nimel ülepaisutatud klassiruumi õpitingimused vähendavad võimalusi individuaalseks tööks lastega, tema tunnustamiseks;
- kool on loobumas koostööst koduga;

Kool kasvukeskkonnana ei tule piisavalt toime oma rolliga (Parve 2002: 35-36):

- kool, kui institutsioon tõrjub edutuid ja probleemseid lapsi, vastupidiseid näiteid on vähe;
- vähenenud on kooli roll klassivälise tegevuse korraldamisel;
- klassijuhatajad/õpetajad on kasvatusmuredega üksi - ilma piisava toeta, võrgustikutöö ei ole tegelikkuses käivitunud;
- koolide hoolekogu töö on suuresti formaalne;
- enamasti puudub koolides võimalus pääseda sotsiaaltöötaja jutule.

Õpetajad nimetavad valulisemate probleemidena töös laste ja peredega (Lastekaitsepoliitika ... 2005:72):

- eriolukord peres, kus lapsi kasvatavad vanavanemad, lisaks on tegemist väga tõsiste toimetulekuraskustega;
- vanemate hoolimatus lapse suhtes, millega seoses on koolil tulnud aidata lahendada laste ja vanemate vahelisi probleeme;
- alkohoolikutest vanemad ja sellega kaasnev laste hooldamatus, vanemate vägivald laste suhtes.

Sotsiaalsed probleemid koolis

- Üha enam on tarvis tegeleda ühiskonna pingetest, laste ning pereprobleemidest ajendatud käitumis- ja õpiraskustega.
- Perede toimetulematuslega kaasneb laste toimetulematus, mistõttu tuleb väga oluliseks pidada toimetulekuõpetuse elementide õpetamist koolis.
(Lastekaitsepoliitika ... 2005: 72)

Sotsiaalsed probleemid koolis

- Murettekitavaks probleemiks Eesti koolides on kujunenud koolikohustuse mittetäitmine. Põhikoolist väljalangevate laste suur hulk on eelkõige iga lapse ja tema perekonna tragöödia.
- Lisaks on tegemist ülitõsise sotsiaalse probleemiga – niigi negatiivse iibega riigis ei kasva ligikaudu 5-8% lastest toimetulevateks kodanikeks. (Parve 2002: 34)

Sotsiaalsed probleemid koolis

- Koolikohustuse mittetäitjate hulka satuvad paljud nendest, kes põhikooli vältel õppetöö katkestavad (E. Rebane 2002:17).
- Põhjused selleks võivad olla väga erinevad (Ööbik 2002: 71):
  - vähene järelvalve;
  - suutmatus õppida;
  - kooli halb mikrokliima;
  - ülejõu käivad õppekavad;
  - kiusamine, mõnitamine, füüsiline vägivald jms.

Sotsiaalsed probleemid koolis

- Teravalt on koolides esile tõstatunud koolivägivalla probleemid.
- K. Kõivu 2001.aastal läbiviidud koolivägivalda puudutavast uuringust selgub, et koolivägivald on õpilaste arvates kõige tõsisem probleem.
- Noorteühenduse ELO lasteparlamendi 2003. aasta istungil, kus arutati koolivägivallaga seotud probleeme, võeti vastu kaks ettepanekut:
  - luua tingimused, et igasse kooli võetaks tööle sotsiaalpedagoog;
  - süsteemselt ja regulaarselt toetada huvihariduse arendamist.

-
- Õpetajal on õigus soovida, et ühiskonnast kooli kanduvad sotsiaalsed probleemid ei häiriks tema tööd.
  - Lapsel on õigus nõuda, et sotsiaalne häda ja viletsus ei takistaks tal hariduse omandamist. (Sotsiaalse ... 2005: 80)